

พัฒนาการของวัฒนธรรมไทย

เกริ่นนำ

จากบทเรียนก่อนได้ทราบว่า สภาพสังคม วัฒนธรรม และลักษณะทั่วไปของสังคมไทย เป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมพุทธศาสนา มีลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีความแตกต่างกันระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง และเป็นลักษณะของวัฒนธรรมที่ได้มาจากการเรียนรู้จากสังคม วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม วัฒนธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สำหรับบทเรียนนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของวัฒนธรรมไทย

๒.๑ อาณาจักรโบราณในประเทศไทย

๑. อาณาจักรทวารวดี เป็นอาณาจักรที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖ มีศูนย์กลางอยู่บริเวณนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี มีความเจริญทางการค้า ศิลปวัฒนธรรม และพุทธศาสนา เช่น วงล้อพระธรรมจักร และกางหมอบที่พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

๒. อาณาจักรโคตรบูร เป็นอาณาจักรอยู่ที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๕ มีศูนย์กลางอยู่ที่นครพนมมีวัฒนธรรมประเพณีแบบอินเดีย นับถือพระพุทธศาสนานิกายหินยาน (เถรวาท) โบราณสถานทางพระพุทธศาสนา คือ พระธาตุพนม

๓. อาณาจักรศรีวิชัย เป็นอาณาจักรอยู่ในภาคใต้ ตั้งขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ มีศูนย์กลางอยู่ที่ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลงไปจนถึงแหลมมลายู เป็นอาณาจักรที่เป็นศูนย์กลาง การค้าขายทางทะเลมีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางพระพุทธศาสนา

๔. อาณาจักรล้านนา เป็นอาณาจักรอยู่ในภาคเหนือ ตั้งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ มีความเจริญทางการค้า การค้าขายทางทะเลมีความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทั้งทางพระพุทธศาสนา มีตัวหนังสือของตนเองใช้เรียกว่า "อักษรไทยวน (ไทยโยนก)" เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา

๕. อาณาจักรละโว้หรืออาณาจักรลพบุรี เป็นอาณาจักรที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 13 มีความเจริญรุ่งเรืองด้านพระพุทธศาสนา ได้รับเอาศิลปวัฒนธรรมแบบขอมเข้ามาผสมผสานเป็นลักษณะเฉพาะของลพบุรี เช่น พระปรางค์สามยอด ลพบุรี

๖. อาณาจักรตามพหุรงค์หรือนครศรีธรรมราช เป็นอาณาจักรที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ เป็นศูนย์กลางการค้า และการปกครองแล้ว ยังมี ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านพระพุทธศาสนา

๗. อาณาจักรหริภุญชัย เป็นอาณาจักรอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ตั้งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาทางภาคเหนือ

๒.๒ อาณาจักรสุโขทัย

การก่อตั้งกรุงสุโขทัย อาณาจักรสุโขทัยก่อตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. ๑๗๘๐ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ทรงพระนามเดิมว่า พ่อขุนบางกลางหาว ทรงสถาปนาสุโขทัยขึ้นมา สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชนชาติไทย โดยขยายเขตการปกครองออกไปอย่างกว้างขวาง สุโขทัยเป็นราชอาณาจักรของชาติไทย อยู่ประมาณ ๒๐๐ ปี จึงถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๑

กษัตริย์ของกรุงสุโขทัย

๑. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์
๒. พ่อขุนบานเมือง
๓. พ่อขุนรามคำแหง
๔. พระยาเลอไทย
๕. พระยารัษฎา
๖. พระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย)
๗. พระมหาธรรมราชาที่ ๒
๘. พระมหาธรรมราชาที่ ๓ (ไสยลือไทย)
๙. พระมหาธรรมราชาที่ ๔ (บรมपाल)

การปกครองกรุงสุโขทัย

๑. แบบพ่อปกครองลูก พระมหากษัตริย์กับประชาชนมีความใกล้ชิดแบบเครือญาติ เรียกพระมหากษัตริย์ว่า พ่อขุน

๒. แบบธรรมราชา พระมหากษัตริย์ เป็นแบบอย่างของธรรมราชา เรียกพระมหากษัตริย์ว่า พระมหาธรรมราชา

การจัดรูปแบบการปกครอง

๑. การปกครองราชธานี กรุงสุโขทัยเป็นศูนย์กลางการปกครองในอาณาจักร
๒. การปกครองส่วนภูมิภาค เป็นการปกครองเมืองต่าง ๆ ที่อยู่นอกเมืองหลวงออกไป แบ่ง

ออกเป็น ๓ ประเภท

๒.๑ หัวเมืองชั้นใน (เมืองลูกหลวงหรือเมืองหน้าด่าน) เป็นเมืองที่ตั้งอยู่รอบราชธานี ทั้ง ๔ ทิศ

๒.๒ หัวเมืองชั้นนอก (เมืองพระยามหานคร) อยู่ห่างจากราชธานีมากกว่าเมืองลูกหลวง กษัตริย์ทรงแต่งตั้งพระราชวงศ์หรือขุนนางชั้นสูง ไปปกครองดูแลดินแดน

๒.๓ หัวเมืองประเทศราช เป็นเมืองที่อยู่ไกลราชธานีออกไปมาก เป็นเมืองของคนต่างชาติ ต่างภาษา ที่อยู่ใต้การปกครองของสุโขทัย

เศรษฐกิจสมัยสุโขทัย

๑. เกษตรกรรม การเพาะปลูกเป็นอาชีพหลักของประชาชน ประชาชนที่กินทำกินเป็นของตนเอง มีระบบชลประทานเข้าช่วยในการทำการเกษตร

๒. หัตถกรรม เครื่องสังคโลก เป็นสินค้าส่งออกไปขายยังต่างประเทศ

๓. พาณิชยกรรม ระบบการค้าแบบเสรีไม่เก็บภาษี

เงินตรา คือ เงินพดด้วง แบ่งออกเป็น สลึง บาท และตำลึง

ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม

๑. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น ประเพณีการบวช ทอดกฐิน การสร้างวัด เป็นต้น

๒. ศาสนา พระพุทธศาสนานิกายเถรวาท (หินยาน) ลัทธิลังกาวงศ์ เป็นศาสนาประจำชาติ

๓. ศิลปกรรม ส่วนใหญ่สร้างขึ้นด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมที่สำคัญ คือ เจดีย์ทรงกลมตามแบบอย่างลังกา เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือดอกบัวตูม

๔. ภาษา และวรรณคดี พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๑๘๒๖

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

๑. ความสัมพันธ์กับล้านนา และอาณาจักรพะเยา เป็นไมตรีกันตลอดมา

๒. ความสัมพันธ์กับอาณาจักรมอญ มอญสวามิภักดิ์ต่อสุโขทัย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เพราะทรงสนับสนุนมะกะโทราชบุตรเขยเป็นกษัตริย์

๓. ความสัมพันธ์กับอาณาจักรนครศรีธรรมราช สุโขทัยรับเอาพุทธศาสนา นิกายเถรวาท ลัทธิลังกาวงศ์ มาจากลังกา โดยผ่านเมืองนครศรีธรรมราช

๔. ความสัมพันธ์กับลังกา สุโขทัยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลังกา ลังกาได้ถวายพระพุทธสิหิงค์แก่สุโขทัย

๕. ความสัมพันธ์กับจีน สุโขทัยทำการค้ากับจีนมาเป็นเวลานาน จีนได้ส่งคณะทูตเข้ามา

เจริญสัมพันธไมตรีกับไทย ซึ่งเป็นประโยชน์กับไทยทั้งการเมือง และการค้า

ความเสื่อมของกรุงสุโขทัย

๑. การแย่งชิงราชสมบัติระหว่างเชื้อพระวงศ์ของสุโขทัยทำให้อำนาจการปกครองอ่อนแอลง
๒. พระมหากษัตริย์ของสุโขทัยสมัยต่อมา ทรงสนพระทัยทางด้านศาสนามากกว่าการป้องกันประเทศ
๓. อาณาจักรอยุธยา สถาปนาขึ้นทางตอนใต้ มีความเข้มแข็งมากขึ้น จึงผนวกอาณาจักรสุโขทัยเป็นอาณาเขตเดียวกัน

๒.๓ อาณาจักรกรุงศรีอยุธยา

อาณาจักรสุโขทัยเสื่อมอำนาจลงนั้น พระเจ้าอู่ทองผู้นำคนไทยที่อยู่บริเวณตอนล่างของแม่น้ำเจ้าพระยา พระองค์ใดรวบรวมผู้คนก่อตั้งราชธานีขึ้นที่บริเวณหนองโสน หรือบึงพระราม ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การปกครองในสมัยอยุธยา

ภายหลังจากที่พระเจ้าอู่ทอง (พระรามาธิบดีที่ 1) สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแล้ว ระหว่างปี พ.ศ. ๑๕๘๓ จนถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ เป็นเวลา ๔๑๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น ๓๔ พระองค์ มี ๕ ราชวงศ์คือ

๑. ราชวงศ์อู่ทอง (พ.ศ. ๑๕๘๓ ถึง พ.ศ. ๑๕๕๒)
๒. ราชวงศ์สุพรรณภูมิ (พ.ศ. ๑๕๕๒ ถึง พ.ศ. ๒๑๑๒)
๓. ราชวงศ์สุโขทัย (พ.ศ. ๒๑๑๒ ถึง พ.ศ. ๒๑๗๒)
๔. ราชวงศ์ปราสาททอง (พ.ศ. ๒๑๗๒ ถึง พ.ศ. ๒๒๓๑)
๕. ราชวงศ์บ้านพลูหลวง (พ.ศ. ๒๒๓๑ ถึง พ.ศ. ๒๓๑๐)

รูปแบบการปกครองในสมัยพระเจ้าอู่ทอง ถึง พระเจ้าสามพระยา

๑. การปกครองส่วนกลาง (ภายในราชธานี) เป็นแบบจตุสดมภ์ คือ เวียง วัง คลัง นา
๒. การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ เมืองหน้าด่าน หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก หัวเมืองประเทศราช

การปกครองสมัยพระบรมไตรโลกนาถ

๑. การปกครองส่วนกลาง แบ่งออกเป็น สมุหกลาโหม และสมุหนายก
๒. การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก เมืองประเทศราช

ลักษณะสังคมสมัยอยุธยา

๑. พระมหากษัตริย์ ทรงดำรงตำแหน่งสูงสุดในสังคม ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด
๒. เจ้านาย เป็นชนชั้นสูงถัดจากพระมหากษัตริย์ลงมา
๓. ขุนนางหรือข้าราชการ จะมีศักดินาตามตำแหน่ง และความรับผิดชอบของตนลดหลั่นลงไป
๔. ไพร่ คือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ตามกฎหมายนั้นชายฉกรรจ์ทุกคน ที่อยู่ในฐานะไพร่ จะต้องไปขึ้นทะเบียนสังกัดมูลนาย
๕. พระสงฆ์ มีความสำคัญต่อสังคมมาก พระสงฆ์ยังเป็นตัวกลางเชื่อมโยงชนชั้นปกครองกับชนชั้นใต้การปกครองให้เข้ากันได้โดยอาศัยวัดเป็นศูนย์กลาง
๖. ทาส เป็นบุคคลระดับต่ำในสังคมอยุธยา ไม่มีอิสระตกเป็นสมบัติของนายเงิน

สภาพทางเศรษฐกิจสมัยอยุธยา

เศรษฐกิจสมัยอยุธยาขึ้นอยู่กับ การเกษตรกรรม คือ การทำนา และพืชผลอื่น ๆ

รายได้ของแผ่นดิน

๑. จังกอบ คือ ภาษีผ่านด่านทั้งทางบก และทางน้ำ
๒. อากร คือ การเก็บผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพของราษฎร
๓. ฤชา คือ ค่าธรรมเนียม ซึ่งเรียกเก็บจากราษฎร ที่มาใช้บริการของรัฐ เช่น ค่าธรรมเนียมในการออกโฉนดตราสาร หรือค่าปรับที่เรียกเก็บจากฝ่ายแพ่คดีความ
๔. ส่วย คือ สิ่งของหรือเงินทดแทนแรงงานจากไพร่ที่ไม่ได้มาเข้าเวรรับราชการ
๕. การค้ากับต่างประเทศ นอกจากการเก็บภาษีอากรภายในประเทศแล้ว กรมพระคลังยังมีรายได้จากการเก็บภาษีการค้ากับต่างประเทศอีก ได้แก่

- ภาษีสินค้าขาเข้า
- ภาษีสินค้าขาออก
- กำไรที่ได้จากการผูกขาดสินค้าของกรมพระคลังสินค้า
- การแต่งเรือสำเภาหลวงไปค้าขาย

ศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา

วัฒนธรรมไทยในสมัยอยุธยา ได้รับอิทธิพลจากอินเดียเป็นส่วนใหญ่ โดยอินเดีย ถ่ายทอดมายังขอม แล้วไทยรับมาอีกต่อหนึ่ง โดยผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิมในสมัยสุโขทัย

ศิลปะในสมัยอยุธยา

๑. ในระยะแรกอิทธิพลของศิลปะแบบเขมรปรากฏชัดมาก ได้แก่การสร้างพระปรางค์ และพระพุทธรูปที่เรียกว่าพระพุทธรูปสมัยอู่ทอง

๒. ศิลปะแบบสุโขทัยได้รับการฟื้นฟูในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ เช่น การสร้างเจดีย์รูปดอกบัวตูม การสร้างพระพุทธรูปที่เรียกว่าพระพุทธรูปสมัยอยุธยา

๓. ศิลปะแบบจีน และแบบตะวันตกได้เผยแพร่เข้ามาในระยะหลัง สำหรับศิลปะแบบตะวันตกนั้น ปรากฏชัดมาก ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เช่น พระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์

ด้านศิลปกรรม

๑. สถาปัตยกรรม

- ศิลปะการก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นแบบขอม
- วัสดุที่นำมาใช้คล้ายคลึงกับในสมัยสุโขทัย
- การก่อสร้าง ในระยะเลียนแบบสมัยสุโขทัย แต่ต่อมาได้พัฒนาขึ้น เป็นแบบฉบับของสมัยอยุธยาโดยเฉพาะ

- ในระยะที่มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศ ได้เปลี่ยนเป็นการรับเอาศิลปะแบบตะวันตกเข้ามาบางอย่าง เช่น การสร้างพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ที่ลพบุรี

๒. จิตรกรรม

- ภาพจิตรกรรมฝาผนัง
- ภาพเขียนบุคคล ภาพบ้านเรือนตามแบบจีน แต่ดัดแปลงให้เป็นศิลปะแบบไทย

๓. ประติมากรรม

- การหล่อพระพุทธรูปสัมฤทธิ์
- การสร้างพระพิมพ์

๕. ประณีตศิลป์

- เครื่องจำหลักไม้ ได้แก่ ประตูจำหลัก ธรรมาสน์ ตู้ใส่หนังสือลายรดน้ำ
- เครื่องมุก ได้แก่ บานประตูโบสถ์วัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก
- เครื่องถม ได้แก่ เครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราช
- การร้อยกรอง ได้แก่ การร้อยดอกไม้เพื่อประดิษฐ์เป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปสัตว์

รูปโคลม เป็นต้น

๕. วรรณคดี

วรรณคดีที่สำคัญ ในระยะแรกมีหลายเรื่อง คือ ลิลิตโองการแข่งน้ำ ลิลิตยวนพ่าย มหาชาติคำหลวง ลิลิตพระลอ

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

กวีที่สำคัญ คือ พระโหราธิบดี พระศรีมโหสถ ศรีปราชญ์ วรรณคดีที่สำคัญ ได้แก่ จินตามณี สมุทรโฆษคำฉันท์ อนิรุทธ์คำฉันท์ คำสรวลศรีปราชญ์

สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

กวีที่สำคัญ คือ เจ้าฟ้าธรรมนิเบศรฯ (เจ้าฟ้ากุ้ง) วรรณคดีที่สำคัญได้แก่ นันโทปนันทสูตร คำหลวง พระมาลัยคำหลวง กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง กาพย์แห่เรือ ดาหลัง อิเหนา

ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรอยุธยากับต่างประเทศ

พม่า : ส่วนใหญ่เป็นการทำสงครามกัน ส่วนมากลักษณะของสงครามคือ พม่าเป็นฝ่ายยกทัพเข้ามารุกรานไทย และไทยเป็นฝ่ายตั้งรับ

ล้านนา : ส่วนใหญ่เป็นการทำสงครามกัน โดยไทยต้องการขยายอาณาเขตไทยโดยรวม อาณาจักรล้านนา มาไว้ในอาณาจักรหลายครั้ง แต่ในบางครั้งล้านนาก็ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า

กัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นการทำสงครามระหว่างกัน เพราะไทยมีนโยบายครอบครอง

กัมพูชา : กัมพูชาพยายามตั้งตัวเป็นอิสระ ไทยจึงต้องยกกองทัพไปปราบปรามอยู่บ่อยครั้ง

ลาว : ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว เป็นไปในลักษณะของ "บ้านพี่เมืองน้อง"

จุดมุ่งหมายที่ไทยกับลาวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันคือ เพื่อต่อต้านอำนาจของพม่า

ญวน : ไทยกับญวนมักจะมีเรื่องขัดแย้งกัน เพราะต่างมีอำนาจเท่าเทียมกัน และมักจะขยายอำนาจเข้ามาในดินแดนลาวกับกัมพูชา

มลายู : ไทยได้ขยายอำนาจไปยังเมืองมลายู หลังจากได้เมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหัวเมืองมลายู ส่วนที่ตกเป็นเมืองขึ้นของไทย ได้แก่ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู การปกครองหัวเมืองมลายูไทย ให้เจ้านายพื้นเมืองปกครอง ความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก

โปรตุเกส : โปรตุเกสเป็นชาติตะวันตกชาติแรก ที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับอยุธยา และทำสัญญาการค้าอย่างเป็นทางการ ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ชาวโปรตุเกส เคยอาสาสมัครเข้ามาช่วยรบในกองทัพไทย ส่วนทางด้านศิลปวิทยาการต่าง ๆ ไทยยังได้เรียนรู้ศิลปะ และวิทยาการที่ชาวโปรตุเกสนำมาเผยแพร่เช่น การทำปืนไฟ การสร้างป้อมปราการ การฝึกทหารแบบตะวันตก การทำขนมฝรั่ง ฝอยทอง

สเปน : ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสเปน เริ่มขึ้นตอนปลายรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่าง กรุงศรีอยุธยา กับฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของสเปน

ฮอลันดา : ฮอลันดา ติดต่อกับประเทศทางตะวันออกก็เพื่อผลประโยชน์ทางการค้าเป็นหลัก ไทยกับฮอลันดามีการทำสัญญาการค้าฉบับแรก ในสมัยพระเจ้าทรงธรรม ความสัมพันธ์ ระหว่างไทยกับฮอลันดาไม่ค่อยราบรื่นนักในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เพราะฮอลันดาพยายามเรียกร้องผลประโยชน์ทางการค้าจากไทยมากเกินไป ความขัดแย้งกับฮอลันดาเป็นเหตุให้ไทยเริ่มผูกมิตรกับฝรั่งเศสแน่นแฟ้นขึ้นเพื่อถ่วงดุลกับฮอลันดา

อังกฤษ : อังกฤษเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม เพื่อเปิดสัมพันธไมตรีด้านการค้า และพยายามเรียกร้องสิทธิพิเศษทางการค้าต่าง ๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะถูกฮอลันดา คอยขัดขวาง จึงได้ยกเลิกสถานีการค้าในเวลาต่อมา ในสมัยพระนารายณ์มหาราชไทยได้ ทำสงครามกับอังกฤษที่ มะริดเพราะอังกฤษเรียกร้องให้ไทยรับผิดชอบเรือสินค้าอังกฤษ ถูกโจรสลัดปล้นแต่ไทยปฏิเสธการ รับผิดชอบ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอังกฤษ จึงเสื่อมลง

ฝรั่งเศส : ฝรั่งเศส เป็นชาวตะวันตกชาติหลังสุดที่เข้ามาติดต่อกับอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระ นารายณ์ ฝรั่งเศสมุ่งเผยแผ่คริสต์ศาสนา และฝ่ายไทยก็หวังให้ฝรั่งเศสเป็นตัว่วงดุลอำนาจกับ ฮอลันดาฝรั่งเศสได้ตั้งสถานีการค้าในอยุธยา ต่อมาฝรั่งเศสได้เปลี่ยนนโยบายเป็นการแสวงหา ผลประโยชน์ทางการค้า และการเมืองควบคู่กัน ทำให้เกิดความขัดแย้งจนกลายเป็นการจลาจล ระหว่างคนไทยกับกองทหารฝรั่งเศส ต่อมาเกิดการขับไล่กองทหารฝรั่งเศสออกจากเมืองไทยได้สำเร็จ

๒.๔ สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กรุงรัตนโกสินทร์มีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยกษัตริย์มีอำนาจสูงสุด เพียงผู้เดียวในแผ่นดิน แต่พระองค์ก็ได้ทรงใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม เพราะทรงไว้ ซึ่ง ทศพิธราชธรรม ในรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้เริ่มแนวคิดระบบประชาธิปไตยขึ้นแล้ว คือ พระองค์ไม่ตั้งรัชทายาท แต่ให้ขุนนางข้าราชการเลือกผู้สมควรสืบราชสมบัติกันเอง ในรัชกาลที่ ๔ ได้ริเริ่มยอมรับอารยธรรมตะวันตก มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อความอยู่รอดของบ้านเมืองใน อนาคต

สมัยการปฏิรูปการปกครอง

ในสมัย รัชกาลที่ ๕ ได้ปฏิรูปการปกครองบ้านเมืองหลายด้าน เช่น การให้ความเสมอภาค ด้านการศึกษา การเลิกทาส เลิกระบบไพร่ ตั้งสภาที่ปรึกษาข้าราชการแผ่นดิน และสภาที่ปรึกษาใน พระองค์ ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารบ้านเมืองทั้งส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น

ในสมัย รัชกาลที่ ๖ ได้สานต่อพระบรมราโชบายของรัชกาลที่ ๕ ในการที่จะให้ ประเทศ ไทย ได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยการจัดตั้ง "คูลิตธานี" ขึ้น เพื่อทดลองจัดการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

สมัยประชาธิปไตย

ในสมัย รัชกาลที่ ๗ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยคณะราษฎร และความยินยอมพร้อมใจของพระมหากษัตริย์ และได้มีรัฐธรรมนูญฉบับแรก ใช้บังคับ เมื่อ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจ ระบอบประชาธิปไตยมากนัก จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย ให้เป็นไปอย่างแท้จริง

สิทธิ และเสรีภาพ

สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคล ซึ่งกฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้ ผู้ใดจะมาขัดขวางมิได้

เสรีภาพ หมายถึง ความเป็นอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ตามสิทธิที่มีอยู่ แต่การกระทำนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๑. เสรีภาพในร่างกาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกายของเราจะกระทำอย่างไร กับร่างกายของเราก็ได้

๒. เสรีภาพในการนับถือศาสนา บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา

๓. เสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานเราสามารถทำอะไรก็ได้ตามความพอใจของเรา

๔. สิทธิในทรัพย์สิน รัฐธรรมนูญได้กำหนดคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลได้ว่า บุคคลจะมีสิทธิในทรัพย์สินของเขา โดยจะมีกฎหมายกำหนดขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินเอาไว้ ตั้งแต่เรื่องการค้า ซึ่งสิทธิ

๕. เสรีภาพในการศึกษาอบรม คนไทยทุกคนมีเสรีภาพในการที่จะเลือกรับ หรือให้การศึกษอบรมได้ตามที่ต้องการ

๖. เสรีภาพในการสื่อสาร พลเมืองไทยมีเสรีภาพที่จะติดต่อสื่อสารถึงกันได้

๗. เสรีภาพในการเดินทาง ทุกคนมีเสรีภาพที่จะเดินทางไปไหนมาไหน เมื่อไรก็ได้

๘. เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร นอกจากจะมีเสรีภาพในการเดินทางแล้ว พลเมืองไทยยังมีเสรีภาพที่จะเลือก เฝ้าจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านใดเป็นที่อยู่อาศัยก็ได้

๙. สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ ส่วนตัวทุกคนจะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย

๑๐. สิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขัน โดยเสรี อย่างเป็นธรรม

- ๑๑. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในทางอาญา สิทธินี้เป็นสิทธิที่เกี่ยวกับคดีอาญา
- ๑๒. เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่น
- ๑๓. เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น
- ๑๔. สิทธิเสรีภาพในทางการเมือง มีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมือง

๑๕. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธพลเมืองไทยทุกหมู่เหล่าย่อมมีสิทธิที่จะมารวมชุมนุมกันโดยสงบ

- ๑๖. สิทธิในการร้องทุกข์บุคคลใดก็ตามที่ได้รับความเป็นธรรม
 - ๑๗. สิทธิฟ้องหน่วยราชการ หมายถึงการฟ้องร้องหน่วยราชการ ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ
- การใช้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ**
- ๑. ต้องเคารพต่อกฎหมาย และหลักแห่งความสงบเรียบร้อย
 - ๒. ต้องใช้สิทธิในทางที่จะไม่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น
 - ๓. ต้องใช้สิทธิโดยสุจริต

หน้าที่ของพลเมืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

- ๑. หน้าที่รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ๒. หน้าที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต
- ๓. หน้าที่ในการป้องกันประเทศ
- ๔. หน้าที่ในการรับราชการทหาร
- ๕. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- ๖. หน้าที่เสียภาษีอากร
- ๗. หน้าที่ช่วยเหลือราชการ
- ๘. หน้าที่ในการรับการศึกษาอบรม
- ๙. หน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สังคมประชาธิปไตย

ความเป็นมาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ทรงใช้พระราชอำนาจตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

หลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
๒. ยึดหลักเสรีภาพ
๓. ยึดความเสมอภาค
๔. ยึดหลักกฎหมาย
๕. ผู้ปกครองประเทศหรือรัฐบาลต้องมาจากการเลือกตั้ง

ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย

๑. เคารพในสิทธิเสรีภาพ
๒. เคารพในศักดิ์ศรี และความเท่าเทียมกันของมนุษย์
๓. รักความยุติธรรมในสังคม
๔. การใช้หลักเหตุผลตัดสินปัญหาข้อขัดแย้ง
๕. การยึดมั่นในหลักการมากกว่าตัวบุคคล

คุณสมบัติที่สำคัญของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

๑. การยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย
๒. การรู้จักใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
๓. การกล้าแสดงความคิดเห็น
๔. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
๕. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

๒.๕ การปกครองในสมัยปัจจุบัน (รัตนโกสินทร์ตอนปลาย-ปัจจุบัน)

การเมืองการปกครองของไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี บริหารประเทศตามรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. ๒๔๖๕ ไปได้เพียง ๒-๓ เดือน ก็ได้เกิดความขัดแย้ง ในหมู่คณะรัฐมนตรี และคณะราษฎรด้วยเรื่องการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ความขัดแย้งถึงขั้นรุนแรงจะนำไปสู่การประกาศพระพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร

การปลุกความคิดชาตินิยม พันเอกหลวงพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความคิดชาตินิยมอยู่แล้ว จึงดำเนินนโยบายสร้างชาติไทยให้เข้มแข็งก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลของพันเอกหลวงพิบูลสงคราม ได้ประกาศนโยบายดังนี้ คือ

- ส่งเสริมการทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ผลิตเครื่องใช้ด้วยตนเอง

- ชักจูงโฆษณาให้คนไทย ใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ รัฐบาลประกาศคำขวัญว่า ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ

- ส่งเสริมให้คนไทยประกอบอาชีพค้าขาย และสงวนอาชีพบางอย่างห้ามคนต่างด้าวทำ
- ตั้งกรมโฆษณาการ เพื่อทำหน้าที่ปลุกใจประชาชน โฆษณาถึงความรักชาติ ให้เชื่อฟังผู้นำ โดยใช้คำขวัญ "เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย"

การเมืองการปกครองของไทยช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

๑. การประกาศสถานการณ์ความเป็นกลางของไทยในช่วงแรกของสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลไทยประกาศยืนยันนโยบายเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

๒. การประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร นายปรีดี พนมยงค์ หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไม่เห็นด้วยกับการประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร จึงมิได้ลงนามในคำประกาศสงคราม

๓. บทบาทของขบวนการเสรีไทย นายปรีดี พนมยงค์ จัดตั้งขบวนการเสรีไทย ใช้รหัสย่อว่า x.o Group รวบรวมคนไทย ซึ่งมีอุดมการณ์ตรงกันคือ ความมุ่งหมายในการขับไล่ญี่ปุ่นให้ออกไปจากผืนแผ่นดินไทย

การเมืองการปกครองของไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ – พ.ศ. ๒๕๐๐

๑. การแก้ปัญหาเนื่องจากไทยอยู่ในฐานะผู้แพ้สงคราม ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินของไทย ประกาศสันติภาพ โดยถือว่าการประกาศสงครามของไทยต่อพันธมิตร ในระหว่างสงครามนั้นเป็นโมฆะ ม.ร.ว. เสนีย์ปรางโมษ เจริญกับสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เพื่อความเป็นเอกราชของชาติ โชคดีที่สหรัฐอเมริกา และอังกฤษไม่คิดใจไทย รัฐบาลไทยก็ได้ประกาศคืนดินแดนให้แก่อังกฤษ และฝรั่งเศส

๒. การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ รัฐบาลไม่สามารถอธิบายสาเหตุที่แท้จริงได้ นายปรีดี พนมยงค์ จึงแสดงความรับผิดชอบโดยการกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

๓. การแย่งชิงอำนาจระหว่างนักการเมือง และระหว่างทหารบกกับทหารเรือ ความขัดแย้งทางการเมือง มีการแย่งชิงอำนาจระหว่างฝ่ายจอมพลแปลกพิบูลสงคราม กับฝ่ายของนายปรีดี พนมยงค์ เกิดกบฏขึ้นหลายครั้งเพื่อต่อต้านรัฐบาลจอมพลแปลก

๔. การก้าวขึ้นสู่อำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ การรับประหารจอมพลสฤษดิ์ ก็ได้ขึ้นคำขาดต่อ จอมพลแปลกกายนายกรัฐมนตรี ให้แก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองโดยด่วน เมื่อไม่ได้ผลฝ่ายทหารจึงถอนตัวออกจากการสนับสนุนรัฐบาล ในไม่ช้า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้เป็นผู้ทำการรัฐประหาร

การเมืองการปกครองของไทยช่วง พ.ศ. ๒๕๐๑ ถึงปัจจุบัน

๑. การปกครองแบบเผด็จการ แต่มุ่งพัฒนาประเทศของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
๒. การตื่นตัวในระบอบประชาธิปไตย และบทบาทของขบวนการประชาธิปไตย
๓. ความขัดแย้งระหว่างขบวนการเผด็จการ และขบวนการประชาธิปไตย
๔. การฟื้นฟูประชาธิปไตย และการแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์
๕. การรัฐประหารของสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน

เศรษฐกิจไทยในช่วงระยะ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๔ ภายหลังจากการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ การเมืองการปกครองของไทยได้เปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้นำรุ่นใหม่ทั้งฝ่ายทหาร และพลเรือน ส่วนใหญ่มาจากชนชั้นกลาง และได้รับการศึกษาแบบตะวันตก มีความคิดว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยในขณะนั้นตกอยู่ในกำมือของต่างชาติ ซึ่งเป็นทั้งชาวจีน และชาวตะวันตก

ทางด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลส่งเสริมให้ชาวไทยรู้จักทำอุตสาหกรรม ประกาศคำขวัญว่า "ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ" รัฐบาลเริ่มดำเนินนโยบายลงทุนด้านอุตสาหกรรม และธุรกิจทางการบริหาร ซึ่งเราเรียกว่า "รัฐวิสาหกิจ"

เศรษฐกิจไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เศรษฐกิจของไทย การค้าขายกับต่างประเทศ เริ่มประสบความยากลำบาก สินค้าออกของไทยเริ่มลดลง สินค้าจากต่างประเทศมีราคาสูงขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ รัฐบาลไทยเริ่มทำสงครามกับฝรั่งเศสด้วยเรื่องปัญหาอินโดจีน

เศรษฐกิจไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ รัฐบาลไทยยังใช้นโยบายแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจแบบเดิม คือ ส่งเสริมให้ชาวไร่ชาวนาไทยผลิตสินค้าเกษตรเพื่อนำส่งไปขายต่างประเทศ สินค้าหลักของไทยที่ส่งไปขายนำรายได้เข้าประเทศมาก

เศรษฐกิจไทยภายใต้ระบบการลงทุนแบบเสรี (ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๑ ถึงปัจจุบัน)

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกาศนโยบายส่งเสริมการลงทุนของเอกชน มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ มีการวางแผนพัฒนาประเทศ ในระยะยาวการใช้งบประมาณอยู่ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี เรียกว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นแผนแรก จากนั้นรัฐบาลต่อ ๆ มา ก็ได้ประกาศแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คือ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๕

หลังจากไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติแล้วสถานะทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

- มูลค่าส่งออก เพิ่มขึ้น ๑๕ เท่าตัว

- สิ่งทอ เป็นสินค้าใหม่ทำรายได้สูงเป็นอันดับ ๒ รองจากข้าว และมันสำปะหลัง นอกจากนั้น ได้แก่ อัญมณี แผลงวงจรไฟฟ้า

- ธุรกิจการท่องเที่ยว เจริญรุดหน้าจมนมีรายได้สูงเป็นอันดับ ๑ ในปีพ.ศ. ๒๕๑๒

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยในช่วงที่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติที่สำคัญ ได้แก่

- โครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก (Eastern Seaboard) กำหนดขอบเขตมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นเมืองอุตสาหกรรมทันสมัย และเขตแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เป็นที่ตั้งท่าเรือพาณิชย์ และอุตสาหกรรมขนาดกลางขนาดย่อม เพื่อส่งออก

- โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ (Southern Seaboard) กำหนดให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมประเภทซ่อมเรือ ต่อเรือ อุตสาหกรรม ประมง พาณิชยนาวี

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

๑. ชนชั้นในสังคมแบ่งได้เป็น ๓ ชนชั้น คือ ข้าราชการ ปัญญาชน และกรรมกร

๒. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ที่ผู้คนมีการแข่งขันกันมากขึ้นต้องปรับตัวมากขึ้น ซึ่งให้คุณธรรมที่ดีในสังคมไทยแต่เดิมมาลดลง

๑. ค่านิยมในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงก็ต้องออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพียงพอเลี้ยงดูครอบครัว สถานภาพของผู้หญิงในปัจจุบันจึงเท่าเทียมกับผู้ชายทั้งสิทธิ และโอกาสในการทำงาน

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ การศึกษาของไทยมีความก้าวหน้ามากขึ้น ในปัจจุบันเรามีการศึกษาภาคบังคับ ๖ ปี และปัจจุบันขยายโอกาสทางการศึกษาเป็น ๙ ปี ซึ่งทำให้เยาวชนได้มีโอกาสหาความรู้ใส่ตัวมากขึ้น ก่อนจะออกไปทำงานเลี้ยงชีพสำหรับผู้ไม่เรียนต่อ

การเปลี่ยนแปลงทางศิลปวัฒนธรรม

๑. การเปลี่ยนชื่อประเทศสยาม เป็นประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒

๒. การกำหนดวันขึ้นปีใหม่ โดยเปลี่ยนเป็นวันที่ ๑ มกราคม ตามสากลนิยม แทนวันที่ ๑ เมษายน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๔

๑. มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๓ ให้คนไทยแต่งกายให้เหมาะสม คือ นุ่งกางเกงแทนผ้าม่วงหรือโจงกระเบน สำหรับชาย ส่วนสตรีให้สวมกระโปรง และยังคงต้องสวมเสื้อ รองเท้าหมวก

ด้านศิลปกรรม

๑. สถาปัตยกรรม รั้วอิทธิพลของชาติตะวันตก เช่น การสร้างอนุสาวรีย์ อาคารต่าง ๆ
๒. วรรณกรรมตะวันตกที่เคยมีการแปล ก็ถูกดัดแปลงหรือแต่งขึ้นมาโดยคนไทยมากขึ้น
๓. นาฏกรรม เช่น โขน ละคร เสื่อมความนิยมลง เนื่องจากมีความบันเทิงหลายหลากมากขึ้น ทั้งภาพยนตร์ โทรทัศน์

โครงสร้างทางการเมืองและการปกครอง และกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย(democracy) หมายถึง ระบอบการเมือง ซึ่งประชาชนมีอำนาจสูงสุด หรือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

ในการจัดการปกครองของไทยได้ยึดหลักการของสากล ซึ่งเป็นยอมรับกันทั่วไป ๓ ประการ คือ การรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ และการแบ่งอำนาจ สรุปได้ดังนี้

๑. หลักการปกครองแบบรวมอำนาจ การปกครองแบบนี้มีหลักการที่สำคัญ คือ

๑.๑ อำนาจทั้งหมดอยู่ที่ส่วนกลางหรือรัฐบาลกลาง

๑.๒ ส่วนกลางมีอำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชา

๑.๓ ส่วนกลางเป็นผู้ออกคำสั่งในการเปลี่ยนแปลงตัวข้าราชการ

๒. หลักการปกครองแบบแบ่งอำนาจ ลักษณะการปกครองแบบนี้ อันที่จริง แล้วนับเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองแบบรวมอำนาจ แต่มีเหตุจำเป็นที่ส่วนกลางต้องมีสถานที่ทำการอยู่ที่ส่วนต่างๆ ของประเทศได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

๓. หลักการปกครองแบบกระจายอำนาจ การปกครองแบบนี้มีลักษณะสำคัญ ๓ ประการคือ

๓.๑ ส่วนกลางไม่มีอำนาจเด็ดขาดเพียงส่วนเดียว ต้องยอมให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองด้วย

๓.๒ คณะบุคคลผู้ใช้อำนาจในการปกครองแบบกระจายอำนาจจะต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในเขตการปกครองนั้น

๓.๓ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล

สถาบันพระมหากษัตริย์ : บทบาทที่สำคัญของพระมหากษัตริย์ปัจจุบัน

บทบาทที่เกี่ยวกับประเทศชาติ

- ทรงเป็นประมุขของชาติ เป็นที่เคารพสักการะสูงสุด และเป็นมิ่งขวัญของชาติ
- ทรงเป็นศูนย์รวมน้ำใจของประชาชน
- ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก และทรงเป็นพุทธมามกะ
- ทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีของคนในชาติ

- ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย
 - ทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน ผ่านทางสถาบันบริหารนิติบัญญัติ และตุลาการ
- บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย**
- ทรงยอมรับ และอุ้มชูระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ได้
 - ทรงทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความต่อเนื่อง
 - ทรงช่วยแนะนำรัฐบาลด้านการปกครองยามจำเป็น
 - ทรงช่วยยับยั้งเหตุการณ์รุนแรงให้ผ่อนคลาย
 - ทรงใช้อำนาจอธิปไตยในนามของประชาชนชาวไทย
 - ทรงเป็นกลางทางการเมือง

บทบาทด้านวิทยาการของชาติ

- ทรงสนับสนุนด้านการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- ทรงสนพระทัยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาให้ราษฎร
- พระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง
- ทรงส่งเสริมการจัดประชุมทางวิชาการสาขาต่าง ๆ

บทบาทที่เกี่ยวกับประชาชน

- ทรงช่วยเหลือ และห่วงใยในความเป็นอยู่ของราษฎรอย่างแท้จริง
- ทรงออกเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วประเทศ
- ทรงช่วยกระตุ้นให้คนไทยอื่น ๆ ตระหนักในความเดือดร้อนของเพื่อนร่วมชาติ และหาทาง

ช่วยเหลือ

- ทรงสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนภายในชาติ ไม่ให้เชื้อชาติศาสนา และเผ่าพันธุ์ เป็น

เครื่องทำลายความแตกแยก

- ทรงแสดงบทบาทในการช่วยพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทำให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น
- ทรงช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์สำคัญของชาติ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการจราจรใน

กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

คำถามประจำบท

๑. จงอธิบายที่มาของกลุ่มชนกลุ่มใหม่ที่ไม่เคยมีอำนาจทางการเมืองมาก่อน ที่รวมตัวกันเป็นแคว้นอิสระในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ และให้กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์กับศูนย์อำนาจที่มีแต่เดิมด้วย

๒. สภาพภูมิศาสตร์ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง มีส่วนเอื้อต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งของอาณาจักรอยุธยาอย่างไร ?

๓. ให้นิสิตบอกลักษณะเด่นของอาณาจักรรัตนโกสินทร์สมัยจารีต สมัยใหม่ และสมัยพัฒนาอย่างสังเขปมาคูล ?